

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

La paradoxa del pare és la mare de totes les paradoxes

A partir dels pares de la psicoanàlisi, Sigmund Freud i Jacques Lacan, el psicoanalista Miquel Bassols (Barcelona, 1963) projecta la seva mirada sobre la crisi de la democràcia a l'assaig *Autoritat i autoritarisme* (Publicacions de la Universitat de València, PUV). Què li passa, segons l'autor, a la diguem-ne gran família desestructurada de la democràcia liberal? Doncs que la demanda d'un pare com els d'abans (dels que s'imposaven, amb autoritat dura) i d'una mare com les d'abans (protectora, amb autoritat tova) ha portat l'autoritarisme populista. La nostàlgia patriarcal ens està conduint a una mena de democràcies sense política, el que Conor Gearty ha definit com a "neodemocràcies totalitàries" i el que Marcel Gauchet va adjectivar com a democràcia "exclusivista, doctrinària i autodestructiva".

Aquesta és la paradoxa del pare, que és la mare de totes les paradoxes, diu Bassols. El complex d'Èdip (matar el pare) ens està conduint a matar la democràcia convertint-la en una caricatura d'ella mateixa. Aquest enyor patriarcal té alguna cosa de religiós, de necessitat de creure i, per tant, d'obeir. Recordala "servitud voluntària", que deia Étienne de La Boétie, l'amic de Montaigne. Es tracta de creure algú i creure en algú sense saber ben bé per què. L'autoritat populista, antipolítica, que aparentment s'erigeix contra el poder institucional, es fonamenta en aquest tipus de creença més emocional que

AFF

racional, i en la confusió entre poder i autoritat: just aquí hi ha el principi de l'autoritarisme. Trump tenia poder, però de tant violentar-lo al final ha perdut tota autoritat (esperem que sigui un final definitiu).

Bassols recorda que la democràcia no pot venir tan sols de la simple legalitat, sinó que és la legalitat la que ha de provenir de la conversa democràtica, és a dir, del reconeixement de l'altre. Només així existeix política democràtica de debò: els animals polítics són els que parlen. L'autoritat implica reconeixement mutu entre dos subjectes que es donen la paraula. Què és, sinó, un Parlament? Un lloc on es parla, on es construeix la legalitat. I després hi ha l'autori-

tat de l'àrbitre, de la justícia, que en última instància interpreta les lleis: però la judicialització de la política i la politització de la justícia han fet perdre autoritat a l'una i a l'altra. De fet, una teoria de l'estat (de la democràcia liberal) mai no pot basar-se en el poder de la força, sinó en el reconeixement de l'autoritat. Com més fa servir la força, ja sigui física o legal, més perd l'autoritat política.

L'autor encara va una mica més enllà per assenyalar que, un cop constatat l'impossible retorn als ideals clàssics de l'humanisme i la Il·lustració, toca abandonar "la lògica fàl·lica del Tot" per abraçar la "lògica analítica femenina del No-Tot": no existeix un Altre complet i consistent, una autoritat sense contradicció interna. La lògica femenina és una democràcia en què cadascú s'inclou en l'Altre. Dit d'una altra manera: "Ser, assumint l'escissió, la divisió subjectiva inherent al fet d'existir. Hamlet simplement no pot –o no vol– pagar el preu que implica desitjar i escollir el que es desitja. Perquè escollir vol dir perdre l'objecte ideal i suposadament complet, el paradís somiat, ja sigui que l'anomenem Ítaca [per cert, Kavafis no parlava d'Ítaca, sinó d'Ítaques], Independència, *Unidad de destino en lo universal*, Amor del pare, Desig de la mare o de qualsevol altra manera". En fi, tota elecció suposa una pèrdua de gaudi i la pitjor política és aquella que segueix alimentant "una promesa de gaudi sense pèrdua, tan llamenera com impossible". ♦♦

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] La casa de foc
FRANCESC SERÉS
Proa
591 pàgines i 20,90 € **3/10**

[2] Canto jo i la muntanya balla
IRENE SOLÀ / Anagrama
192 pàgines i 16,90 € **2/88**

[3] Germanes
IMMA MONSÓ
Univers
128 pàgines i 18 € **-/9**

[4] Tirant lo Blanc
JOANOT MARTORELL
Proa
976 pàgines i 24,90 € **7/11**

[5] El colibrí
SANDRO VERONESI
Periscopi
342 pàgines i 20,90 € **9/11**

NO-FICCIÓ

[1] No diguis res
PATRICK RADDEN KEEFE
Edicions del Periscopi
576 pàgines i 22,90 € **2/20**

[2] El fill del xofer
JORDI AMAT
Edicions 62
262 pàgines i 18,50 € **1/10**

[3] La plaga blanca
ADA KLEIN FORTUNY
L'Altra Editorial
158 pàgines i 16 € **-/11**

[4] Escola d'aprenents
MARINA GARCÉS
Galaxia Gutenberg
186 pàgines i 15,50 € **4/12**

[5] En defensa pròpia
JOAN TARDÀ
Pòrtic
176 pàgines i 15,90 € **-/1**

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] Delparaíso
JUAN DEL VAL
Espasa Libros
324 pàgines i 19,90 € **1/8**

[2] Un amor
SARA MESA
Anagrama
192 pàgines i 17,90 € **3/10**

[3] Los privilegios del ángel
DOLORES REDONDO / Destino
304 pàgines i 12,95 € **-/1**

[4] Seis Cuatro
HIDEO YOKOYAMA
Salamandra
656 pàgines i 22 € **-/1**

[5] Aquitania
EVA G. SÁENZ DE URTURI
Planeta
414 pàgines i 21,90 € **2/12**

NO-FICCIÓ

[1] El infinito en un junco
IRENE VALLEJO
Siruela
448 pàgines i 24,95 € **4/58**

[2] El hijo del chófer
JORDI AMAT
Tusquets
192 pàgines i 18,50 € **3/10**

[3] Dime qué comes...
BLANCA GARCÍA-OREA HARO
Grijalbo Ilustrados
256 pàgines i 19,90 € **6/9**

[4] Yo, el Rey
PILAR EYRE
La Esfera de los Libros
544 pàgines i 23,90 € **1/10**

[5] Come comida real
CARLOS RÍOS
Paidós
304 pàgines i 17 € **8/11**

Rànquing setmanal del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat

UN TAST DE CATALÀ

ALBERT PLA NUALART

Dubtes en l'ús dels verbs 'apel·lar' i 'interpel·lar'

Els verbs *apel·lar* i *interpel·lar* provenen dels verbs llatins *appellare* i *interpellare*. Mentre que *appellare* volia dir *adreçar-se* o *cridar pel nom*, *interpellare* tenia un sentit més proper a *interrompre* o *obstaculitzar*.

En el català actual, *apel·lar* ha perdut gairebé del tot els significats etimològics (i transitius) i s'utilitza sobretot en dos sentits. 1) Com a sinònim de *recórrer* en el sentit de demanar ajuda. Llavors, igual que *recórrer*, regeix un complement introduït per *a* que pot ser una persona (en qui confiem) –"Va apel·lar al seu pare per evitar la fallida"– però que més sovint és un concepte abstracte com ara *violència*, *generositat*, *enginy*, *sentit comú*, *rigor*, etc. que descriu una manera d'actuar –"Va apel·lar al sentit comú per com-

batre la pandèmia"–. De fet, en el segon cas, té un sentit més proper a *invocar* que a *recórrer*. 2) Com a sinònim de *recórrer* en el sentit jurídic d'acudir a una autoritat perquè esmeni o anul·li una sentència. Llavors normativament la sentència no pot ser l'objecte directe: no podem apel·lar ni recórrer una sentència sinó que hauríem d'apel·lar o recórrer contra una sentència, però l'ús consolidat i la majoria de mitjans sí que admeten aquest ús transitiu, i crec que el DIEC2 faria bé d'acceptar-lo.

LES ENTRADES 'APEL·LAR' I 'INTERPEL·LAR' DEL DIEC2 MILLORARIEN AMB UNS RETOCS

Un dels usos abusius d'*apel·lar* el fa sinònim de *cridar*: "Va apel·lar a enfortir la convivència pacífica" o "Va apel·lar JxCat a abandonar l'unilateralisme". Jo ho canviaria per *cridar*. I també veig abús fer-lo sinònim d'*interpel·lar*: "El debat va més enllà de Trump i apel·la a la tota la societat". En aquest cas, caldria escriure "...i interpel·la tota la societat". I el sentit que té *interpel·lar* aquí –avui potser el més habitual– no queda gens ben recollit en els diccionaris, perquè no és "adreçar la paraula a algú per demanar-li alguna cosa" sinó més aviat qüestionar l'actitud d'algú, de manera que l'interpel·lat no hauria de restar indiferent, s'hauria d'implicar en la resolució d'aquell problema o la promoció d'aquella causa: "La crisi migratòria ens interpel·la a tots". ♦♦